

Skomagergade Nr. 26 til Nr. 32. Ca. 1865.

SKOMAGERGADE — FØR I TIDEN

AF FANNY FANG

AARHUNDREDER er gaaet hen over Roskilde By. Mennesker og deres Virksomheder har vekslet, de fleste af Fortidens Huse er lagt i Aske. Kun Byens Rammer, Gaderne med deres talende Navne minder om, hvad der var, og hvor man virkede.

De ældste Gadenavne fortæller om Byens Liv. De er næppe i sin Tid givet tilfældigt. I de ældste Tider, hvor hvert Haandværk hørte ind under sit eget Laug, blev undertiden de forskellige Haandværkere henvist til at bo i bestemte Gader. Naar en Gade fik Navn af Skomagergade, maa man formode, at denne Bystrækning hovedsagelig har huset Skomagere og muligt andre Haandværk, der knyttede sig hertil. Navnet Skomagergade gaar for Roskildes Vedkommende tilbage i Middelalderen og hører saaledes til Byens ældste Gadenavne. Gaden har rimeligvis altid haft omtrent samme Forløb som nu. Den har, saa langt tilbage man ved, været begrænset af Byens Torv i Øst og af Støden i Vest.

Roskilde talte i 1753 kun 1550 Indbyggere, deraf har sikkert et anseeligt Antal haft hjemme i Skomagergade, thi Gaden har i de senere Aarhundreder været en af Byens tættest bebyggede. Hus har ligget ved Hus lige som nu, uden Afbrydelse af aabne Pladser, og der er kun sket ringe Forskydning i Ejendommenes Udstrækning. Selv Bybrandene har ikke forandret nævneværdigt derved. Efter den sidste alvorlige Brand 1735, der lagde store Dele af Skomagergade øde, blev der atter bygget paa Tomterne. Men hvilke Huse! De var alle prægede af de smaa Borgerkaar og den forarmede Periode, hvori de var opført.

I den sidste Snæs Aar har Skomagergade forandret Fysiognomi, men før i Tiden, i det man nu kalder

gamle Dage! Gamle Dage er for Nutiden Bedste- og Oldeforældrenes Tid, og hvordan var da ikke Roskilde og især dets smaastadsprægede Strøg, Skomagergade, fra Torvet til Støden! Husrækkerne bugtede sig ud og ind, og nogle Huse stak endog Næsen helt ud til Rendestens kanten! Husene var næsten alle smaa, med Kvist eller Spidsgavl og kun opbygget i én Etage. To af de mest typiske for Datiden skal have været Skomagergade nuværende Nr. 40 og Nr. 12, det sidste med 2 Spidsgavle ud mod Gaden. Det tilhørte, før det blev nedrevet, Feldberederfamilien KRUSE. Paa Grunden byggedes Svaneapoteket. — Saa godt som alle Husene var forsynede med større eller mindre Porte for Ud-kørsel. Facaderne var kalkede i forskellige Farver, paa-malede de gamle Matrikelnumre, og bag de tætsiddende, smaarudede Vinduer sad nu og da Husenes Madammer og Døtre og spejdede i Reflektionsspejlet efter det lidt, der sjælden skete. Man vidste jo alt om sine Naboer! Flere Ejendomme havde fælles Brønd, Snakken gik, og man havde rig Lejlighed til at kigge ind i Næstens Menage.

I Gaardene stod Heste, Køer og Grise, og Møddingerne, blandet med Latrin, duftede fra Gaardspladserne ved Siden af Brøndene. I de brede Rendestene gennem Portene og ude paa Gaden sejlede al Slags Affald fra Garver, Farver, Brygger og Brænder, og var det noget, der lugtede alt for slemt, vistes der det Hensyn at lade det sejle af Sted i Nattens Mulm og Mørke.

Der var kun faa Butikker i Gaden; de, der var, vilde nu kun blive kaldt maadelige. Men de var, som man behøvede dem. Sine Hovedindkøb gjorde man paa Markederne, til Hverdag gik man kun sjælden eller slet ikke ud for at købe ind. Alle Steder, hvor der boede Haandværkere, hængte der Skilte uden for paa

Husene, et udspændt Skind for Garver og Feldbereder, et Stel til en Sadel hos en Sadelmager, et Rokkehjul eller en stor Pibe hos Drejeren, et Kar med Navn hos Bødkeren, en Vandkande eller Lygte hos Blikkenslageren, en stor, hvid Svane med udbredte Vinger over Indgangen til en Beværtning, en forgyldt Nøgle hos en Kleinsmed o. s. v. Med Bagernes forgyldte Kringler og Barberernes blanke Bækkenere maa alle de forskellige »Reklamer« have dannet et broget, forvirret Billede. Da Tiden rykkede frem, og OSTERMANN i 1860 i det imponerende store Hus begyndte sin fine Manufakturhandel, forsynede han Forretningen med et Skilt saa stort som en Dør. Det hang paa tværs ud fra Muren, og naaede næsten ud til Fortovskanten. — Lys var der ikke i Vinduerne, det var en utænelig Flothed, og »Pynt« var det kun smaat med. I Gadens faa

Lygter brændte kun nogle døse Tranblus. — Om Aftenen var der stille og mørkt, hvis ikke fulde Folk lavede lidt ekstra Spektakel. Stilheden afbrødes kun nu og da i Sommertiden af en gentagende Tuden. Det var Vagten paa Blegdammen i Støden, der ved at blæse i et Kohorn gav til Kende, at han var paa sin Post og passede paa Godtfolks Tøj, som i hans Varetægt laa »paa Bleg« paa Blegepladsen! — Aaret rundt sang Vægteren hver Time om Natten sine Vers.

Om Dagen var der stille og roligt, Lyden af Vognrummel over den toppede, ujævne Stenbro hørte til det sjældne, har en Meddeler fortalt. Maaske har dog Postvognenes Ankomst til Gl. Postgaard, Skomagergade Nr. 15, givet lidt Liv og Bevægelse. Vognene holdt uden for paa Gaden og læssede. Postmester CURTZ boede paa første Sal i det høje Hus. I Krigsaarene 1848—50 kunde der holde op til en Snes Vogne paa Gaden med Postsager. Da havde Postkørerne travlt. Thi alt blev sendt til Krigsmandskabet paa denne Maade, selv Lønningerne, der transporteredes i Fustager paa store, aabne Vogne.

»Trafiken« bestod ellers mest af Bonde- og Markørsel og Driven med Kvæg og Faar frem og tilbage til Markerne, der hørte til Ejendommene. Ejeren af et af Byens Bryggerier, Ølbrygger PEDER NIELSEN, i Skomagergade Nr. 1, kørte fra først af selv ud med et Ølanker paa en Trillebør, og da P. A. SCHRAM først i Halvtredserne var Begynder i sin Forretning i Nr. 27,

kunde man se hans lille Enspænderkøretøj ledsaget bag efter Vognen af en Puddelhund og et Faar! — I det gamle Bindingsværkshus, Nr. 40, boede, efter en Lysestøber HANCKE, en Høker HØYER, som bl. a. handlede med Stenkalk, som han dog kun fik ét Læs hjem af ad Gangen. Hans Butik var en Stue med en 3 Trins Trætrappe op til. Ved Siden af førte en Stentrapp op til en Gang, og herigen-

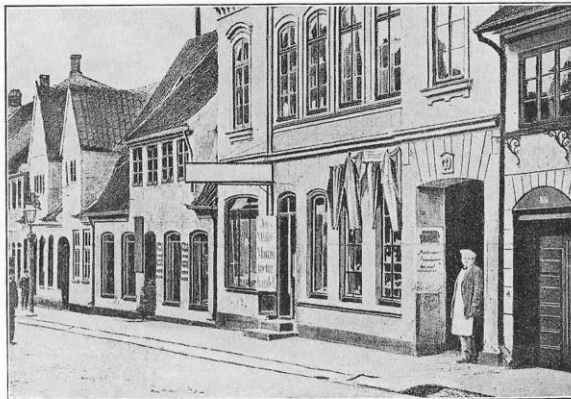
nem trillede Kalken paa en Trillebør ud paa Gaden, naar en Bonde skulde have en halv eller hel Tønde med hjem.

I samme Hus var det Grevinde DANNER som Louise Rasmussen havde Logi paa Kvisten, medens Kammerherre BERLING opholdt sig i Roskilde under Stænderforsamlings Møder. Naar senere FREDERIK DEN SYVENDE og Grevinden kørte der forbi, lagde Naboerne Mærke til, at de begge skævede op til de beskedne Vin-

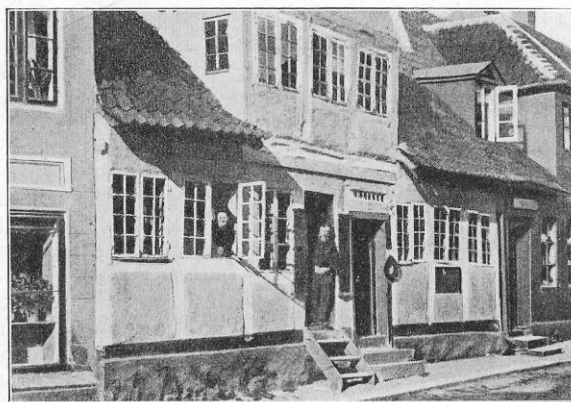
duer. Nabo var Købmand AARESTRUP, som boede i et Hus ved Siden af, bygget 1796. Han solgte Urtekram og Ost og Smør fra store hvidskurede Træbøtter, som Bønderne kom ind fra Landet med. I hans Butik, med Flaskebunderuder i Indgangsdøren, var der sirligt og rent, en Jomfru Aarestrup gik omhyggeligt og tørrede Støv af. Propperhed i Butikkerne var ellers ikke det almindelige. Købmandsbutikkerne var ikke fri for at være noget nuskede og rodede med alle deres forskelligartede Varer i en noget uforenelig Blanding.

Gaden havde sine Bødkere, sin Pantelaaner og Kasketmager, hele tre Buntmagere, sine Høkere, sine Bomuldsvævere, SCHMELTZ og MÜLLER, sine Rokkedrejere, sine Barberer, — hos

den ene sæbde Konen ind, naar Manden var fuld — sine to-tre større Købmandsgaarde, HANS KORNERUPS i »Isefjorden«, SCHRAMS i Nr. 27 og NIELS MADSENS i Nr. 46. Men af Skomagere, som i sin Tid havde givet Gaden Navn, boede der nu kun to, Skomager ANDERS RASMUSSEN i Nr. 18 og KJÆR i Nr. 40. Rasmussen var Fader til den kendte, vistnok sidste, Trommeslager i Roskilde — »Tromme-Rasmussen«. Gaden manglede heller ikke Bagere, Garvere og Farvere, HAMMER paa Hjørnet af Ringstedgade og Skomagergade og SVANE, den eligerede Borger og Byrådsformand, der maaske interesserede sig mere for sin Bys Ve og Vel end for sit eget stort opslaaede Farveri i Skomagergade 36. Med det hjalp ham hans udmærkede Kone,

Skomagergade Nr. 8 til Nr. 12. Ca. 1880.

Skomagergade Nr. 40.

MARIE LOUISE, Datter af Bager REIMER i Gadens Nr. 25. — Baade hos Hammer og Svane minder de højloftede Portrum om deres oprindelige Anvendelse til Tørring af Farvetøjet. Inde i Gaarden i Nr. 36 havde Svane i 1837 ladet opføre det, som Farveribygning betragtet, virkelig imponerende Hus, der endnu knejser højt til Vejrs og midt paa sin Tagryg bærer en sejlene Svane paa den smedede Vindfløj. Huset skal være bygget af den ældste Murermester SCHUMACHER i Roskilde. Det er bl. a. udstyret med et flot Trapperum gennem alle Etagere, og staar i den Henseende ikke tilbage for mangent et Storstadshus.

— I det følgende vil vi tænke os en 70—80 Aar tilbage i Tiden! Nærmest ved Torvet paa Gadens nordre Side laa et lille, blaakalket Hus, hvor Heste-ogMelhandler BECH boede. Det blev nedrevet ca. 1883 for at give Plads

for det nuværende Raadhus mod Skomagergade, men Gaden blev derved dets Grund kortere. I tre mindre Huse derefter boede Buntmager GELLNER, Restauratør ROSENBERG og den »rige« Snedker, JENS PETER BRUUN. Paa disse Huses Plads ligger nu forhen Buntmager SPONHOLTZS Ejendom, der tilhører hans Datter Fru SEJER, Slagelse, Café Centralen og Drejer BRANDTS Ejendom. Derefter kom man til Bager LAWRENTZ, der afløstes af Bager HERBST, som paa det gengivne Billede ses staaende i Porten. I Butikken ved Siden af Herbst boede Manufakturhandler JENS MÜLLER, den senere mangeaarige Graver ved Roskilde Domkirke. Denne Ejendom og den efterfølgende Nr. 10 tilhører nu Bager TH. JENSEN. I Nr. 10 boede Sadelmager ROERSLØFF, senere Skomager, Byrådsmedlem DREYER. I Nr. 12 fandt man Feltheredefamilien KRUSE gennem tre Generationer. I 1898 byggedes paa dets Plads Svaneapoteket, der ejes af Apoteker PARK. I Nr. 14 boede Bogbinder LØNHOLDT, han passede Butik iført Kalot og Slaabrok. Nr. 16 ejedes af Bomuldsvæver MÜLLER, der dér havde en lille Butik med nogle Ruller stribet Bomuldstøj i Vinduerne. Inde i Gaarden boede Bødker DOHN. Han var tillige Pantelaaner. De to sidste Ejendomme er nu nedrevet, og Müllers Sønsøn, Købmand AAGE MÜLLER, har paa begges Plads opført den store Ejendom, Varehuset Mesenborg. Nr. 18 ejedes af Skomager ANDERS RASMUSSEN. Inde i Gaarden boede Bødker LASSEN. Ejendommen solgtes til Guldsmed FORDSMAND, nu ejes den af Købmand Aage Müller.

I Nr. 20 boede Materialist GUDME ud mod Gaden, ind til Gaarden »Kirurg« eller Barber ROUSSEAU JENSEN. I Huset havde tidligere boet en Kleinsmed af samme Navn. Nu har Ejendommen i mange Aar været i Materialist CARL HANSENS Families Eje. Her boede ogsaa i sin Tid Naalemager SJELLE, alle Børns Fryd. Han handlede med de forunderligste Ting af al Slags Legetøj, Smaatterier, Dukker, Naale og m. a. Ved Juletid var der stor Tilstrømning til hans lille et Fags Butiksvindue!

Blikkenslagerne JØRGEN og senere CHRISTIAN LØYTVED boede i Nr. 22, og senere blev ogsaa Nr. 24, BREUMS Gaard, købt af Løytved. Breums eller Løytveds Gaard er nu blevet til »Monopol«, som ejes af Købmand LUDVIG SØRENSEN. Nr. 22 ejes af Herreekviperingshandler og Musiker H. ANDERSEN. I Nr. 26 boede den lille, sirlige Mand, Manufaktur-

handler CARL LUDVIG KORNERUP og hans for sin Propperhed bekendte Kone, CECILIE. En Gengivelse af en Haandtegning viser et morsomt Gadebillede fra 1860erne. Carl Kornerup kommer ridende hjem — til hans Ejendom, der hørte Tjørnegaardens Jorder, hvor Familien havde et lille Markhus ude ved Vandingen ved Vejen. — Han løfter hilsende Hatten op mod Førstesalen, hvor hans kappeklædte Frue viser sig ved Vinduet. Karlen, HANS, er i Færd med at aabne Portfløjene. I Stueetagen ses Kornerups store fire Fags Butik. Vinduerne er pyntet med Strømper, hængt over en Snor — de færdige Varer og den nye Tid er i Anmarch. De øvrige Sager er stillet skraat i Vinduet for bedre at kunne ses. — Ude paa Kørebanen har en Sælgekone stillet Kurvene fra sig for at handle med to mamelukkklædte Smaapiger! En enlig stiv Vogn kommer frem fra Karenoldatterstræde!

Nr. 28 ejedes af Malermester KYHSE. I Ejendommen boede ogsaa Familien LANDER. Paa Hjørnet, Nr. 30, boede Herbergsvateren, Snedker PETER SEVERIN NIMB og havde Beværtningen »Den hvide Svane«. Det var tillige et Herberg, hvortil mangan færende Svend fra hele Europa søgte hen. Stedet ejedes senere af Drejer Rasmussen og andre, nu ejes det af S. P. MØLLERS Enke. Hjørnesteedet, Nr. 32, ejedes af Skomager GRAUSEN. Han efterfulgtes som Ejer af Buntmager BLUMENSONN. Nu optages Ejendommen af ANDREAS JØRGENSENS Eftf.s store Ekviperingsforretning. I Nr. 34 boede en Spæk-

Vestlige Del af Skomagergade. Ca. 1895.

Skomagergade Nr. 42 til Nr. 48. Ca. 1900.

høker NIELS JENSEN, Fru Læderhandler PFEIFFERS Fader. Stedet ejedes en Del Aar af Glarmester FEIGH og senere af hans Arvinger. Feighs smukke, farverige Glasmosaikkunst vil endnu mange mindes. Nu ejes Stedet af Urmager P. SØRENSEN. I dette Hus oprettede Urmager N. L. CHRISTENSEN i Aaret 1886 en lokal Telefonstation, Begyndelsen til Byens nuværende Telefonsystem. Nr. 36 ejedes af Farver SVANE, det er nu Snedkermester JØRGEN C. NIELSENS Gaard. Nr. 38, som nu tilhører Slagtermester P. C. POULSEN, ejedes sammen med Nr. 40 af Købmand AARESTRUP. Begge Huse er ombyggede. Det gamle Nr. 40 blev nedrevet ca. 1894. Det ejes nu af Bager FR. ANDERSEN, Richters Eftf. Efter Sadelmager BODHOLDTS Hus og endnu et, hvor der boede en Bogbinder MEHL, — nu er der her en Café, »Svanen«, kom man til NIELS MADSENS Købmandsgaard paa

Hjørnet af Blaagaardsstræde. Den købtes af Købmand VIGGO THOMSEN og ejedes senere af hans Svigersøn, Købmand JØRGEN KROGH. Den blev nedrevet i indeværende Foraar. Dens nye Ejer, Tømrermester AAGE KRISTIANSEN, opfører her en stor Beboelsesbygning. Gaden havde endnu to Numre, 48 og 50. I Nr. 48 havde Isenkræmmer KRISTIAN LASSEN i sin Tid Butik, hvor efter ham H. Chr. SCHALTZ i mange Aar har haft Kaffe- og The-Forretning. Den ejes nu af hans Søn, K. SCHALTZ. Ejendommen tilhører Børneekviperingshandler HJORTS Enke, Fru IDA HJORT. Nr. 50, almindelig kaldet »Phoenix«, ligger ret ud for Ringstedgade. Den ejedes af Hattemager JACOB BAAR JACOBSEN, der havde slaet sig paa Landbrug og Kvægopdræt. — Ved Gl. Roskilde Amts Landboforenings første Dyrskue i Roskilde 1871 opnaede han Præmie for sine Avlsdyr, hvoraf der endnu lever Efterkommere paa Ousageregnet.

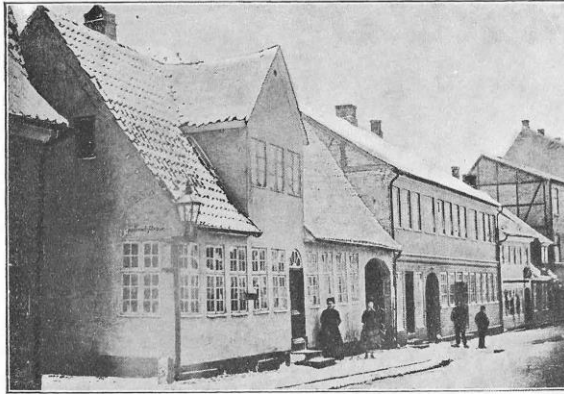
Den søndre Side af Skomagergades Husrække begyndte ved Gullandsstræde. I Hjørnehuset boede Brygger N. P. NIELSEN. Det smukke gammeldagsprægede Hus blev nedrevet og erstattet sidst i Halvfjerdserne af det nuværende, der straks døbt »Prinsessen« efter sit Forbillede, det nyopførte Hotel Prinsen. Ejendommen tilhører nu Københavns Telefon A/S, som inde i Gaarden har ladet opføre en Bygning til Roskilde Telefoncentral. — Nabo var Købmand ØSTRUP med Conditor

JULIUS NIELSENS Fader, Bager ANTHON NIELSEN, som Lejer. — Ejendommen er nu ud mod Gaden bygget op fra ny, men inde i Gaarden ligger endnu nogle gamle Længer og Huse. Her findes bl. a. VILH. MANNICHES Efterfølgers Tobaksfabrik. Ejendommen ejes af Købmand CHR. WINTHERS Familie. Nr. 5 og 7 i Rækken var meget gamle Huse. I det første havde Garver

LORENTZ RASMUSSEN og hans Søn, CHRISTIAN, Garveri og Barkmølle, og her begyndte Horsens Tugthus, senere kaldet Crome og Goldschmidt, det første Udsalg i Roskilde. Inde i Gaarden findes endnu de ældgamle Garverbygninger. Her boede tidligere gamle Smed C. C. ANDERSEN. I det lille Hus ved Siden af boede Buntmager HERLING, senere Barber STIEF og JACOBSEN. Nr. 7 er nu ombygget. Det gamle, tarvelige Hus havde en køn udskaaret Dør. Nr. 9 ejedes

af PER ANDREASEN, der handlede med Trætøj, Riskoste, Trætofler, Smør, Ost og Spegepølse. I Huset havde SCHMELTZ Væveri, og Smed ENGELL boede inde i Gaarden. Ejendommen købtes senere af Guldsmed FRANDSEN, der ombyggede det gulkalkede gamle Hus, der var udstyret med Frontespice. Saa kom OSTERMANNNS høje Sted, bygget først i Halvtredserne af Muremester BROCK. Paa Midten tronede en stor Smedejernsport, der senere er fjernet. Konditor PETERS, der var bekendt for sine dejlige Kager, boede en Del Aar i Ejendommen. I 1860 rykkede Ostermann ind, og i 1869 aabnede Isenkræmmer WULFF her en Forretning. Han var Fader til den nuværende Biskop FONNESBECH-WULFF. I Huset ved Siden af boede Hattemager, Politibetjent PÆTGES, Broder til JOHANNE LOUISE HEIBERG. Huset har i mange Aar været Købmand NONNEGAARDS Families Eje, det tilhører nu en af hans Sønner.

Til den næste Ejendom, Gl. Postgaard, det tidligere Hamborg Herberg, var fra ældre Tid Postens Ankomst knyttet. Det var saaledes paa en Maade det centrale Punkt i Byen, hvorfra man stod i Forbindelse med Omverdenen. Huset er rimeligvis i sin Kærne det samme, som opførtes efter Branden 1735. Det tidligere nedbrændte dengang, og Ejeren af Herberget, HANS HOLST, var blandt dem, der søgte Hjælp til at opføre en 20 Fags to-Etagers Bygning. Den eneste to-Etagers Bygning, der efter Branden opførtes i Skomagergade. I Gl. Post-

Skomagergade Nr. 1 og Nr. 3. Ca. 1875.

Skomagergade Nr. 5 og Nr. 7. Ca. 1880.

gaard var endnu op under vor Tid en Beværtning i Kælderen i det høje Hus, men Ejendommen benyttedes ellers kun til Forretningsbrug, bl. a. for Købmændene GALBERG, WILLUMSEN og ALBERT HANSEN, der nu ejer den ene Halvdel, medens Boghandler HENRIK JENSEN ejer den anden Halvdel af den tidligere Postgaard. I en Aarrække var Ejendommen i Skomager og Læderhandler C. Pfeiffers Eje. Han købte den af Købmand Galbergs Arvinger.

Det næste Hus, Nr. 17, var et gammelt, spids-gavlet Bindingsværkshus med gulkalket Facade. Her boede en Købmand LÜTZHØFT, og senere var her ogsaa en Beværtning med en Svane som Skilt. Huset blev købt af THILLERUP og ombygget efter 1880. Her havde Vett & Wessel det første Udsalg i Roskilde, og senere var hele Stueetagen, ogsaa langt ind i

Sidefløjen, i mange Aar optaget af CARL A. E. PETERSENS store og mangeartede Udstyrs- og Legetøjsforretning. Den fortsættes nu af A. BOLVINKEL, og Huset ejes af Murermester HOLMBOM. I Nr. 19 boede Manufakturhandler CARL I. BECH. Mindet om hans smukke Datter, VICTORIA HYTEN, gift med en Læge, formaar endnu at sætte Sindene i Bevægelse. — I Stedet boede senere Hørkræmmer FOGH, nu Melhandler L. P. NIELSEN. Stedet ejes af Melhandler HANSENS Enke. Nr. 21, nuværende Isefjorden, har en lang Levetid bag sig som Gadens største Købmands- og Brænderigaard med Have og Gennemkørsel ud til Bredgade. Den var i sin Tid i Langernes, senere i Kornruppernes Besiddelse — nu tjener den forlængst forskellige Virksomheder og ejes af Glarmester H. S. ANDERSEN. Tidligere hørte Ejendommen Nr. 23 med hertil og var ud mod Gaden et Rapsmagasin med Jernstænger for Vinduerne og Port med Hejseværk i. Der var Fest i Gaden, naar HANS KORNERUPS Folk holdt »Rapskilde« og efter endt Høst paa Marken kom gaende hjem med Violin og Klarinetpils, hjem til Dansen, Punch og Æbleskiver! Nr. 23 blev senere solgt fra til Købmand ROGERS, der havde Herreskræderi — nu ejes Ejendommen af Slagtermestrene Brdr. HANSEN.

Nr. 25 er snart et af Gadens ældst udseende Huse, og foruden en Del af Farver Hammers, det eneste, der har Beboelse i Stueetagen! Dertil et lille Udsalg i den gamle Port! Her boede tidligere Bager REIMER, senere

Bager KNØPPEL, med Indgang til »Bagerstuen« fra Porten. I det lave Nr. 27 begyndte P. A. SCHRAM 1849 den Virksomhed, som videreførtes af hans Søn, H. P. SCHRAM, senere af P. M. PETERSEN og hans Søn, WOLMER WANDEL PETERSEN, der nu er Ejer. Schram forenede tre Nabejendomme. Nr. 29 ejedes i sin Tid af Malermester, Tegnelerer og Fotograf SIVERTSEN, hvis Hustru, en

Datter af den ældste Tømrermester WEBER i Roskilde, først døde for faa Aar siden, noget over 100 Aar gammel. — Nr. 31, nu Bager OLSENS Ejendom, ejedes af Fru BLUME, Enke efter Kancelliraad, Herredsfoged Blume, der døde i Roskilde 1853. Før Bager Olsen boede Bager PETERSEN i Ejendommen. Nr. 33, Gadens sidste Hus paa Hjørnet af Ringstedgade, har været i Familien HAMMERS Eje siden 1839. Det købtes af Farver HANSPOULHAMMER.

Skomagergade Nr. 25 til Nr. 29. Ca. 1900.

Skomagergade før i Tiden — og i vor Tid. Gaden, der gennem Aarhundreder har strakt sig fra Byens Torv til Støden. I Forbindelse med Algade har den været Hovedfærdselsaaren gennem Byen, den Hovednerve, som, saa længe Landet har haft banede Veje, har sat Kongevejen fra Hovedstaden København i Forbindelse med Størstedelen af det øvrige Sjælland. For at komme til Korsør og Kallundborg skulde man Skomagergade i Roskilde til Ende, — der var, saa at sige, ingen Vej uden om.

Strøget gennem Byen har altid været dels en By-, dels en Landevejsgade, og det er det den Dag i Dag. Roskilde By er end ikke Eneejer af denne Strækning, men deler den halvt med Amtet. Gaden har, saa langt tilbage man ved, haft den samme anselige Bredde som nu, maaske skyldes det netop dens dobbelte Egenskab. Thi bortset fra hele sit tidligere

smaanussede Præg virker Gadestrækningen usædvanlig bred, og paafaldende er det ogsaa, at dens Bredde endnu, trods nutidige Forhold er brugbar. Selv ved Nybygningerne er der ikke sket væsentlige Indrykninger for at gøre dette Forhold bedre.

Den gamle Landevejsgade fra Byens Torv til Støden! Paa Torvet stod Byens Kag til Skræk og Advarsel for Borgerne og til Paamindelse for alle vejfarende, kørende og ridende, og kom man Gaden igennem, fandt man en af Byens offentlige Brønde, St. Bodils Brønd, ud for Ringstedgade ved Hjørnet af Skomagergade. Endnu i 1777 var den i Brug. Dertil søgte alle Gadens og det

Skomagergade Nr. 15 til Nr. 21. Skydeskive 1874.

omliggende Kvarters Beboere, hvis de da ikke havde Brønde selv, og hentede hele deres Vandforsyning! Baade Mindet om Kagen og Brønden sætter os kun ca. halvandet Hundrede Aar tilbage i Tiden.

Lad os springe frem og se paa Billederne af det gamle Skomagergade for 70—80 Aar siden og af Halvfemsernes Skomagergade med enkelte gaende og som eneste Køretøj en Træk-vogn! Med Skiltene tværs ud over Fortovet, med dybe Rendestene med de bevægelige Rendestens-brædder over, med ujævn Stenbro paa Fortov og Kørebane. Husene har gjort Tilløb til at kravle i Vejret, men endnu ligger Lillebys-Stemningen og ruger over Gadebilledet. Der er ingen Travlhed eller Hast.

Madammer gaar i Byen med store Spaan-
kurve over Armen, iført den mærkelige Paaklædning, Hat, Overtøj og stort synligt Forklæde, og Børn og voksne, Piger og Drengene klapper larmende af Sted paa Træsko over Stenbroen. Men man spadserer ogsaa om Eftermiddagen op og ned ad Strøget. Da Kloakeringen var endt i Skomagergade, og der var kommet en Række Fliser paa Fortovet, var Gaden blevet mere tilgængelig for den gaende Færdsel. »Strøget« gik til den røde Postkasse ved Galbergs Port (Gl. Postgaard), der vendte man og gik til Hjørnet af Hersegade!

I den sidste Snes Aar er der imidlertid af mange Grunde og ved manges fælles Bestræbelser sket en Forvandling. Lillebys-Hammen er skudt til Side, og Byens Skomagergade virker nu i sin Helhed som en travl Forretningsgade i Overensstemmelse med Tid og Tempo. Fem store Nybygninger har afløst gamle smaa Ejendomme, og en sjette stor Bygning er paa Vej. I alle Stueetager er der Forretningslokaler, og Smaastads-

Barometret: Reflektionsspejlet er rykket op paa første Sal eller er helt borte. Facaderne er dækket af fastsiddende Reklameskilte, og ved Aftenstid straalere Butikkerne om Kap i elektrisk Belysning.

Men — alt dette er kun udadtil. For dem, der elsker vore Bedste- og Oldeforældres Roskilde, er der endnu fuldt op at gøre i Roskilde og dens Skomagergade. Se bort fra de store, nye Huse og kig ind i Gaardene i næsten hvert eneste af de gamle! Opbyggede, pudsede Facader skinner ud mod Gaden, men indadtil, til Gaarden, ligger Husene som i »gamle Dage«, lyslevende. Bindingsværk er synligt, Husene er kun i deres halve Højde, der er Krinkelkroge og Smuthuller og Trappengange anbragt paa de besynderligste Maader, udvendig frilsvævende og drejede og snørklede i Kroge. I flere Gaarde staar ældgamle Længer og Bag-

huse, der findes Kælderlemme, Udbygninger og Indbygninger, man behøver ikke at sørge, det gamle lever saa højt som nogen Sinde.

Gaa en Aften ned gennem Skomagergade, naar der er slukket. Betragt de tunge, haandgjorte, stængede Træporte i mange Ejendomme — og lad Fantasien spille. Over Husryggene staar St. Laurentii Taarn og vogter og vaager. Alt er stille, nu Daglarven er hørt op. Bag de stængede Vinduer sover unge og gamle deres dybe Søvn. — Lød nu ikke ganske tydeligt Vagthornet fra Blegepladsen, hørte man nu ikke Vægtersangen tone i den silde Nattetime? — Maaske var det en Bils Tuden gennem Tusmørket, maaske var Sangen de lukkede Toner langvejs fra gennem den moderne Radio —

Lige meget — Fortid og Nutid lader sig ikke skille. Gennem Mørket naar de hinanden, og begge Tider toner ud over vore Dages Færd.

Skomagergade Nr. 31, Nr. 33 samt Støden. Ca. 1875.

Østlige Del af Skomagergade. Ca. 1890.